

УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІКА ПІД ЧАС ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ РФ І В ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

UKRAINIAN ECONOMY DURING THE MILITARY AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION AND IN THE PERIOD OF POST-WAR RECONSTRUCTION

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.12.003>

УДК 336.025:339

JEL: F01, F02, F30

О.В. ПЛОТНИКОВ, д-р екон. наук, проф., заслужений економіст України,
провідний науковий співробітник сектору міжнародних фінансових досліджень
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
вул. Панаса Мирного, 26, 01011, Київ, Україна
e-mail: oleksiy.plotnikov@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8542-1012>

ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ФРАГМЕНТАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто питання сучасного світового розвитку під впливом російської воєнної агресії проти України. Охарактеризовано світові тенденції щодо фрагментації на протизагу традиційним глобалізаційним тенденціям. Зроблено висновки щодо основних параметрів повоєнного відновлення економіки України в реаліях фрагментації світової економіки, зокрема, про залежність України від зовнішніх джерел фінансування і матеріальної допомоги; визначеність зовнішніх пріоритетів розвитку країни і жорстке дотримання рамок таких пріоритетів; необхідність усвідомлення вагомості ролі держави в економічному житті в умовах війни й післявоєнної відбудови; максимальну коректність у ставленні до іноземних партнерів.

Ключові слова: глобалізація; економіка України; фрагментація світової економіки; повоєнне відновлення України.

Світ, який лише почав відновлюватися після наслідків пандемії коронавірусу, переживає нові потрясіння, пов'язані з російською воєнною агресією проти України. Фактично відбувся перегляд традиційних міжнародних економічних відносин — від категоріального апарату до інструментарію світової економіки. На попередній (доковідний і довоєнний) рівень як глобалізація в цілому, так і її складові не зможуть повернутися в найближчі роки або навіть десятиліття. Замість процесів глобалізації дедалі більше поширюються процеси фрагментації світової економіки. Нині в центрі уваги світової спільноти перебуває воєнна агресія РФ проти України, у тому числі з точки зору економічних втрат і повоєнної відбудови нашої держави. Наведені пи-

Ц и т у в а н н я: Плотніков О.В. Повоєнне відновлення України в контексті фрагментації світової економіки. *Економіка України*. 2022. № 12. С. 03—12. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.12.003>

тання вже дістають відображення у вітчизняній економічній думці на рівні як загальноглобалізаційних підходів [1], так і аналізу впливів на економіку України в цілому [2] і її окремих галузей [3]. Усі ці реалії сьогодення і майбутні прогнози не можуть не ставити основних завдань перед вітчизняною і світовою економічною наукою і практикою, до якої відноситься повоєнне відновлення України.

Отже, **мета статті** — визначити основні параметри повоєнного відновлення економіки України в сучасних реаліях фрагментації світової економіки.

Позиціювання України в сучасному світі в першу чергу обумовлюється перебігом збройної агресії проти держави та її наслідками для світової економіки. За розрахунками журналу *The Economist*, лише у 2022 р. світова економіка втратить 1 трлн дол. унаслідок повномасштабного вторгнення РФ в Україну¹. Такий прогноз передбачає, що світове зростання становитиме 2,8% у річному вимірі. У свою чергу, розрахунки ОЕСД свідчать, що агресія проти України коштуватиме світовій економіці 2,8 трлн дол. до кінця наступного року. У своїх останніх прогнозах організація заявила, що світова економіка має зрости на 3% цього року і на 2,2% наступного².

Інші міжнародні структури прогнозують подібні показники. Міжнародний валютний фонд знизив свій прогноз глобального зростання на 1,2 відсоткового пункту від початкової оцінки в січні, до 3,2%. Серед держав G20 найбільших втрат зазнає ВВП країни-агресорки. До кінця 2022 р., згідно з оцінкою, російська економіка впаде на 10% під тиском санкцій порівняно з їх початковою оцінкою зростання у 2,6%. У квітні 2022 р. Світовий банк оцінив, що цього року ВВП України скоротиться на 45%³, що перевищило оцінку НБУ. Прогнози щодо ВВП погіршилися для 15 країн G20. У Німеччині — на 2 відсоткові пункти від початкової оцінки, до 1,3%. Передусім це зумовлено порушенням ланцюгів постачання і сильною залежністю країни від російських енергоносіїв. Прогнозований темп зростання Німеччини є другим найнижчим серед G20.

Однак деяким країнам, навпаки, вдасться збільшити темпи зростання. Переглянутий прогноз для Саудівської Аравії зріс на 3 відсоткові пункти, до 7,5%, — найвищий показник у G20. Прибутки країни від нафти різко збільшилися завдяки зростанню цін на сировинні товари. Також покращилися прогнози річного зростання для Аргентини і Бразилії — двох найбільших виробників зерна в Латинській Америці — на 1,3 і 1,2 відсоткового пункту, відповідно.

Утім, очікується, що у 2023 р. глобальне зростання сповільниться ще більше. Для європейських економік вплив санкцій проти РФ є більш негативним, ніж очікувалось, адже зростання цін на енергоносії та погіршення споживчих настроїв наклалися на розриви в ланцюжках постачання, що вили-

¹ By how much will the war in Ukraine reduce global growth? Economists have slashed this year's forecasts. *The Economist*. 2022. Aug 04. URL: www.economist.com/graphic-detail/2022/08/04/by-how-much-will-the-war-in-ukraine-reduce-global-growth (дата звернення: 28.09.2022).

² Hannon P. Russia's War in Ukraine to Cost Global Economy \$2.8 Trillion, OECD Says. *The Wall Street Journal*. 2022. Sep 26. URL: <https://www.wsj.com/articles/russias-war-in-ukraine-to-cost-global-economy-2-8-trillion-oecd-says-11664177401> (дата звернення: 29.09.2022).

³ Global Economic Prospects, June 2022. 176 p. P. XV—XVI. *The World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects> (дата звернення: 29.09.2022).

лося в уповільнення виробництва. Зростання цін на продукти харчування відчули всі — від найбагатших до найбідніших. Проте в бідних країнах, де значну частку споживання складають продукти харчування, які здебільшого є імпортованими, брак зерна з України призвів до гірших наслідків, ніж деінде. Особливо болячі наслідки припинення українського зернового експорту мають місце там, де люди вже недоїдали — у країнах на південь від Сахари.

Напередодні 2020-х років світова економічна думка дискутувала щодо перспектив розвитку в умовах так званої слоубалізації⁴ (повільної глобалізації) — тієї ж глобалізації, але такої, що відбувається вкрай повільними темпами, фактично на рівні підтримання визначення самої категорії. «Слоубалізація» — термін, який використовується з 2015 р. голландським фахівцем А. Бакасом і описує сучасний розвиток глобалізації⁵. Останнім часом характер і темпи глобалізації змінилися. Темпи економічної інтеграції у всьому світі сповільнилися за багатьма, хоча і не за всіма, показниками.

Глобалізаційні процеси продовжують існувати у світі, але в умовах регіональних і покраїнових обмежень. Активне використання режиму санкцій визначає окремі країни не лише як не сприятливі для економічної активності, а й як такі, що фактично виключені з процесу глобалізації узагалі. Відбуваються реальні зміни центрів економічної могутності, що в першу чергу проявляється через зміни розстановки сил країн G7 [4]. Також можна констатувати слабо контрольоване зростання показників, з якими світ успішно боровся протягом останніх 30—40 років — від інфляції до кількості громадян, які знаходяться за межею бідності.

Нині дедалі активніше йдеться про теоретичну і практичну фрагментацію. У світі фактично відбуваються процеси посилення економічної фрагментації на противагу традиційним глобалізаційним процесам⁶. Фрагментація — один з вагомих наслідків російської збройної агресії проти України, який має перспективи призвести до поділу світу на геополітичні блоки зі своїми власними технічними стандартами, резервними валютами і системами платежів. У свою чергу, Міжнародний валютний фонд застерігає країни світу від економічної фрагментації, адже скасування десятиліть інтеграції зробить світ біднішим і небезпечнішим. Щоб цього уникнути, країни повинні диверсифікувати імпорт, чим забезпечити ланцюги поставок і зменшити втрати виробництва через перерви. Проблеми розвитку фрагментації світової економіки також перебувають у центрі уваги різних міжнародних подій, типу економічного форуму в швейцарському Давосі тощо. Відомо, що останні 20—30 років глобалізація була трендом розвитку світової економіки, але нині відбувається припинення або скорочення транскордонної взаємодії та інвестиційної діяльності, хоча раніше вважалося, що відсутність парканів на кордонах позитивно позначається на економіці окремих країн.

⁴ Slowbalisation: The future of global commerce. *The Economist*. 2019. Jan 24. URL: www.economist.com/weeklyedition/2019-01-26 (дата звернення: 22.09.2022).

⁵ Globalisation has faltered. It is now being reshaped. *The Economist*. 2019. Jan 24. URL: www.economist.com/briefing/2019/01/24/globalisation-has-faltered (дата звернення: 22.09.2022).

⁶ Martin E. IMF Warns Against Economic Fragmentation from War in Ukraine. *Bloomberg Markets Economics*. 2022. May 23. URL: www.bloomberg.com/news/articles/2022-05-23/imf-warns-against-global-economic-fragmentation-from-ukraine-war (дата звернення: 15.06.2022).

На думку представника Атлантичної ради (Atlantic Council) Дж. Ліпскі, у разі фрагментації економіка зможе набагато краще захистити себе від форс-мажорних обставин⁷, але при цьому відмова від глобальних схем взаємодії негативно позначиться на економічному стані різних держав. Його слова переконливо доводять війна в Україні, яка показала вразливість європейських країн і їх залежність від країни — постачальниці енергоносіїв. Не менш серйозним був і виклик, пов'язаний з епідемією коронавірусу, коли транспортне сполучення між країнами було сильно обмежене.

Проблеми фрагментації світової економіки посилюються через російську збройну агресію проти України. У цьому випадку: а) воєнна агресія відволікає зусилля від вирішення питань світової економіки; б) наслідки війни для світової економіки в коротко- і середньостроковій перспективі є більш негативними, ніж проблеми коронавірусних потрясінь. Це підтверджують і зниження темпів економічного зростання, і підвищення безробіття, і посилення інфляції, і поширення голоду, і зростання бідності тощо. Раніше агентство Bloomberg змоделювало прискорений поворот глобалізації назад у довгостроковій перспективі⁸. Це призведе до зростання бідності й падіння продуктивності, а торгівля залишиться на тому рівні, який був до вступу Китаю в СОТ. Крім того, інфляція, ймовірно, буде вищою і волатильнішою.

Через коронавірус, сильні посухи і війну в Україні ціни на продовольство в усьому світі зросли на третину і знаходяться на рекордному рівні. За оцінками Всесвітньої продовольчої програми, 300 млн людей у світі страждають від голоду, і ці оцінки постійно коригуються в бік збільшення. Це може призвести до найстрашнішого голоду з часів Другої світової війни і мільйонів жертв.

За даними агентства Bloomberg, восени 2022 р. у США обмеження у споживанні продуктів харчування мають 24,5 млн людей⁹. Ці обмеження поширюються серед американців, які мають стабільну, але невисоко оплачувану роботу. Стрибок інфляції у США особливо важко позначився на сім'ях, які перебувають на межі бідності: медсестри, обслуговуючий персонал, продавці в магазинах тощо. Міністр фінансів США Дж. Йеллен заявила про неприйнятно високу інфляцію, яка загрожує національній безпеці і є величезною проблемою для кожного американського домогосподарства.

За оцінками ООН, у найближчі два роки кількість у світі тих, хто голодує, може суттєво зрости. Це пов'язано з тим, що багато країн залежать від російської та української сільськогосподарської продукції. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), у березні 2022 р. світові ціни на продовольство сягнули найвищого рівня за всю історію спостережень через вплив війни в Україні на ринки основних зернових і

⁷ Morrow A. Globalization is coming undone, and that's a huge red flag. *CNN Business*. 2022. May 24. URL: edition.cnn.com/2022/05/24/investing/premarket-stocks-trading/index.html (дата звернення: 27.06.2022).

⁸ Martin E. IMF Warns Against Economic Fragmentation from War in Ukraine. *Bloomberg Markets Economics*. 2022. May 23. URL: www.bloomberg.com/news/articles/2022-05-23/imf-warns-against-global-economic-fragmentation-from-ukraine-war (дата звернення: 27.06.2022).

⁹ Dornig M. Inflation and Expiring Benefits Have More Americans Going Hungry. *Bloomberg Politics*. 2022. Sep 27. URL: www.bloomberg.com/news/articles/2022-09-27/hunger-in-america-inflation-s-driving-up-need-for-food-banks?srnd=economics-vp (дата звернення: 29.09.2022).

рослинних олій. Тенденція зростання цін на продовольство почалася через пандемію коронавірусу ще у 2020 р. й тривала майже весь 2021 р. з невеликою перервою влітку. Нинішнє різке зростання спостерігається з лютого у зв'язку з війною в Україні.

Війна в Чорноморському регіоні спровокувала ряд потрясінь на основних ринках зернових культур і рослинних олій. За останні три роки на Росію і Україну припадало близько 30% світового експорту пшениці і 20% світового експорту кукурудзи. Світові ціни на пшеницю за місяць зросли на 19,7%. На цьому тлі Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Світова організація торгівлі й Всесвітня продовольча програма ООН у середині квітня 2022 р. зажадали від світової спільноти негайно вжити заходів щодо запобігання голоду. В їх спільній заяві підкреслюється, що війна в Україні ускладнила ситуацію з продовольчою безпекою, посилила наслідки пандемії, яка триває вже третій рік. Більше того, у СОТ вважають, що цей конфлікт може призвести до голодних бунтів у найбідніших країнах світу. З огляду на це, вони також закликали не вводити ембарго на поставки продовольства і добрив, підтримати нужденні регіони, щоб забезпечити екстрені поставки продовольства і фінансову допомогу. Як впливає з їх заяви, світовій спільноті необхідно збільшити сільськогосподарське виробництво і обсяг відкритої торгівлі.

Зростання цін на продовольство посилюється через різке подорожчання природного газу, який є ключовим елементом у виробництві азотних добрив. Міжнародні організації вважають, що зростання цін на добрива і скорочення світових поставок спричинять негативні наслідки для виробництва продовольства у світі. Так, за оцінками Світового банку, підвищення цін на продовольство на 1 відсотковий пункт призведе до того, що близько 10 млн людей по всьому світу опиняться за межею бідності. У першу чергу постраждають найбідніші країни, які сильно залежать від імпорту продовольства. Однак ризики також зростуть і для країн з середнім рівнем доходу, де проживає більшість бідних у світі.

Що стосується впливу збройної агресії в Україні на поточну світову економічну ситуацію, то він досить обтяжливий. Посилення інфляції у США і Європі було викликано головним чином зростанням цін на продовольство і паливо. У результаті, підвищилися ставки центральних банків і закінчився період «дешевих грошей» у світі. У свою чергу, підвищення ставок актуалізує боргові проблеми як у розвинутих країнах, так і в бідних, і в країнах, що розвиваються, що створює передумови для потенційної боргової кризи. Також слід пам'ятати, що деструктивний вплив коронакризи не зник, і все це справляє значний негативний вплив, який трансформується в переривання виробничо-збутових ланцюжків, що значно збільшує ризики в процесі поставок і підвищує ціни. Крім того, світ стурбований тим, що глобальна система охорони здоров'я може виявитися неготовою до наступної пандемії.

Широкомасштабна збройна агресія РФ проти України оголила таку важливу тему, як використання зовнішньої економічної допомоги в контексті здійснення реформ в Україні. Західні уряди і міжнародні фінансові організації у довоєнні часи традиційно критикували Україну за повільність і неефективність реформ.

У липні 2022 р. в рамках Міжнародної конференції з питань відновлення України (Ukraine Reform Conference — URC2022) відбулося засідання в Лугано, Швейцарія, де було ухвалено Декларацію і принципи Лугано¹⁰. У Декларації підкреслюється важливість того, щоб драйвером плану відновлення і розвитку виступала сама Україна; процес відновлення має бути пов'язаний з ширшою програмою реформ і вони повинні взаємно підтримувати одна одну; цей процес має бути інклюзивним, багатостороннім й охоплювати приватний сектор і організації громадянського суспільства. Що стосується принципів, то вони полягають у такому: 1) партнерство з міжнародними структурами; 2) націленість України на впровадження реформ і забезпечення їх стійкості відповідно до європейського шляху України; 3) прозорість, підзвітність і верховенство права з акцентами на викорінення корупції; 4) демократична участь як зусилля всього суспільства; 5) залучення багатьох зацікавлених сторін, які охоплюють представників приватного сектору, громадянського суспільства, наукових кіл, місцевих органів влади тощо; 6) гендерна рівність та інклюзія; 7) сталий розвиток відповідно до Порядку денного сталого розвитку на період до 2030 року і Паризької угоди.

З початком російської агресії у лютому 2022 р. в Україну стала надходити іноземна фінансова і військова допомога. Нині окреслюються перспективи зовнішнього фінансування і повоєнної відбудови національної економіки країни. У таких умовах украї важливим є поєднання процесу використання зовнішньої економічної допомоги із здійсненням реформ у країні. Безперечно, головним питанням залишається збереження національних інтересів [5, с. 544]. Особливого значення це набуває в плані набуття Україною статусу країни — кандидата в члени Євросоюзу і в контексті подальшого діалогу щодо членства.

Перше і головне в умовах війни в Україні й у період повоєнної відбудови економіки — це залежність від зовнішніх джерел фінансування і зовнішньої матеріальної допомоги. Ідеться про фінансування з метою як покриття дефіциту державного бюджету, так і відбудови національної економіки. За даними офіційних структур, з початку війни Україна потребувала 5 млрд дол. щомісяця для покриття дефіциту державного бюджету, а з середини липня 2022 р. ця сума збільшилася до 9 млрд дол.¹¹ Крім того, ідеться про фінансування шляхом випуску облігацій внутрішньої державної позики, завдяки грантовій допомозі й кредитним ресурсам іноземних урядів і міжнародних організацій тощо.

Плани післявоєнної відбудови країни пов'язані з двома взаємними проблемами: дискусійністю обґрунтування необхідної суми для відбудови в 750 млрд дол., що було оприлюднено в липні 2022 р. в швейцарському Лугано¹² на презентації «плану відновлення України», і реальністю джерел покриття такої суми. Ані перша, ані друга проблема не мають відповіді, зрозумі-

¹⁰ Outcome Document of the Ukraine Recovery Conference URC2022 'Lugano Declaration'. Lugano, 4—5 July, 2022. 3 p. URL: www.urc2022.com/conference-materials (дата звернення: 22.09.2022).

¹¹ На Банковій кажуть, що Україні потрібно \$9 мільярдів щомісяця. *Економічна правда*. 2022. 13 лип. URL: www.epravda.com.ua/news/2022/07/13/689146/ (дата звернення: 22.09.2022).

¹² Вінокуров Я. План Маршалла з полів Лугано: як будуть відбудовувати Україну за 750 мільярдів доларів. *Економічна правда*. 2022. 05 лип. URL: www.epravda.com.ua/publications/2022/07/5/688861/ (дата звернення: 27.09.2022).

мілої країнам — поточним і перспективним донорам України. Водночас у вересні 2022 р. було оголошено суму в 349 млрд дол., необхідну для відбудови країни. Її анонсували як погоджену з Європейською комісією¹³, і її підтверджує українська влада. Навіть при розбіжностях у методології підрахунку і прагненні української влади отримати допомогу «із запасом», різниця у 400 млрд дол. не є нормальною навіть в умовах триваючої війни.

Друге — це визначеність зовнішніх пріоритетів розвитку країни і жорстке дотримання їх рамок. У даному випадку йдеться про наявність статусу країни — кандидата в члени Євросоюзу і необхідність дотримуватися загальних європейських засад у архітектурі й практиці реформ у країні [6, с. 175]. Не порушуючи безпосередньо питання термінів повноцінного членства України в ЄС, наголосимо на необхідності не тільки гармонізації ролі держави в Україні та соціально-економічному розвитку країн Євросоюзу, а й хоча б нестворення механізмів, які можуть формувати протиріччя таким країнам-членам. Ідеться, наприклад, про суперечність між багаторічними процесами гармонізації економічного законодавства з розвинутими економіками світу, включаючи відповідні механізми, і випадковими ідеями окремих владних представників. Прикладом останнього можуть бути різного роду новації, які нав'язуються країні з боку вітчизняних представників законодавчої та виконавчої влади у сфері оподаткування. Ще в довоєнні часи, у 2020 р., у матеріалах МВФ підкреслювалося, що податкова політика в Україні ведеться на два фронти. З одного боку, за ці роки було проведено значну роботу щодо поступового вдосконалення й оновлення податкової системи, а з іншого — під сумнів ставляться основні положення існуючої системи¹⁴. Там же відзначалися великі зусилля України в напрямі модернізації міжнародних аспектів податку на прибуток, але застерігалось від небезпеки його скасування через бажання окремих осіб і запровадження так званого податку на виведений капітал.

Також ілюстративним є дивна кампанія про необхідність термінового зниження податків до 10% («10-10-10»). За своєю суттю вона демонструє відсутність будь-яких розрахунків, протиставлення так званої «реформи» міжнародним зобов'язанням України щодо євроінтеграції, BEPS вимогам міжнародних фінансових організацій тощо. Найбільше вражає те, що автори «реформи» пропонують просити гроші в міжнародних донорів для систематичного покриття зростання дефіциту бюджету як наслідку «реформи».

Третє — це розуміння економічних засад розвитку України. Умови війни і післявоєнної розбудови вимагають жорсткого усвідомлення ролі держави в економічному житті. Зруйновані житла, переміщені особи, захисники України, що потребують лікування, вирішення проблеми працевлаштування — ось ті першочергові завдання для активної державної ролі в націо-

¹³ Joint press release: Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Estimated \$349 Billion (€349 Billion). European Commission. Press release. 9 September 2022. Brussels. URL: ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_5428 (дата звернення: 22.09.2022).

¹⁴ Ukraine: Technical Assistance Report — A Follow-Up on Distributed Profit Tax, BEPS Implementation, Voluntary Disclosure Program, and Indirect Methods for Determining Taxable Income. *IMF Country Report*. 2020. No. 2020/302. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2020/11/17/Ukraine-Technical-Assistance-Report-A-Follow-Up-on-Distributed-Profit-Tax-BEPS-49897>

нальній економіці України, не говорячи вже про залучення зовнішньої економічної допомоги, створення умов для її ефективної реалізації в Україні. Регулююча роль держави у період післявоєнної відбудови України повинна домінувати над різного роду побажаннями типу «все само собою відбудеться», які присутні в українському медіапросторі. У будь-якому випадку роль і місце держави в умовах України треба не лише переглянути, а й спрямовано посилити. Тому загальнотеоретичні роздуми про зменшення ролі держави в умовах воєнної та повоєнної України є досить недоречними в загальному контексті¹⁵.

Нарешті, **четверте** — українській владі треба з усією повагою ставитися до західних партнерів. Коректність у відносинах з ними передбачає такі чутливі моменти, як розрахунки потреб країни в поточному фінансуванні й фінансуванні в процесі відбудови, різниця в ставленні в Україні й країнах Заходу до проблем корупції тощо. Необхідність проведення реформ в Україні одночасно з процесом повоєнної відбудови — це важлива запорука успішності реформ та їх адекватності вимогам сучасного світу. Крім європейських країн Україна має розраховувати на фінансову підтримку більшою мірою з боку Сполучених Штатів Америки і, можливо, азійських й арабських країн, ніж на репарації країни-агресорки, конфісковані кошти тощо. Це пов'язано з налаштованістю західних країн щодо проведення повноцінної судової процедури призначення репарацій, конфіскацій і т. д. Ураховуючи специфіку самої процедури і фактичну її безпрецедентність, розгляд цих питань може тягнутися роками і не мати гарантованого позитивного рішення на користь України.

Можливо, саме країни-донори стануть тим фінансовим локомотивом, який допоможе не лише виграти війну, а й вивести Україну на гідне місце у світових економічних реаліях у результаті післявоєнної відбудови національної економіки. Очевидно, що реалізація планів відбудови здійснюватиметься при постійному жорсткому контролі з боку донорів, починаючи з формування стратегії і закінчуючи самою відбудовою.

ВИСНОВКИ

Негативні процеси, що нині відбуваються у світовій економіці, обумовлено наслідками коронакризи і посилено перебігом російської збройної агресії проти України. Якщо до початку 2020-х років світова економічна думка обговорювала гальмування процесів глобалізації і перехід на рівень так званої «слоубалізації», то війна в Україні фактично розвернула світ до процесів фрагментації, вплив якої на світову економіку спричинив небувалий стрибок інфляції і безробіття, відкрив реальні перспективи голоду і загальної нестачі продовольства у світі. Фрагментація світової економіки передбачає, з одного боку, врахування потрясінь світової економіки самого широкого спектра, а з іншого — досить зважений підхід до вибору країн і міжнародних організацій як донорів процесу повоєнної відбудови української економіки. Це пов'язано із зменшенням обсягу світових фінансових ресурсів, що мо-

¹⁵ Свириденко Ю. Яку економіку ми будемо? *Економічна правда*. 2022. 8 лип. URL: www.pravda.com.ua/columns/2022/07/8/7357131/ (дата звернення: 22.09.2022).

жуть бути направлені на відбудову, і посиленням замкнутості країн світу на власних проблемах.

Перспективи повоєнної відбудови України полягають у визначенні й реалізації відповідних параметрів: по-перше, залежність від зовнішніх джерел фінансування і матеріальної допомоги; по-друге, визначеність зовнішніх пріоритетів розвитку країни і жорстке дотримання рамок таких пріоритетів (наявність статусу країни — кандидата в члени Євросоюзу і перспективи повноцінного членства); по-третє, необхідність жорсткого усвідомлення вагомості ролі держави в економічному житті в умовах війни і в період післявоєнної відбудови; по-четверте, максимальна коректність у відносинах з іноземними партнерами, у першу чергу в питаннях розрахунку потреб країни у фінансуванні процесу відбудови з огляду на відмінності в ставленні до проблем корупції в Україні й країнах Заходу тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Піляєв І.С. Трансформація глобалізаційних процесів у контексті наслідків повномасштабного російського вторгнення в Україну. *Економіка України*. 2022. № 7. С. 03—20. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.07.003>
2. Кораблін С.О. Україна: фінансовий вимір війни. *Вісник Національної академії наук України*. 2022. № 7. С. 39—41.
3. Кіндзерський Ю. Повоєнне відновлення промисловості України: виклики та особливості політики. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32. № 2. С. 101—117.
4. Плотніков О.В. Розвиток протиріч країн «Великої сімки» в контексті глобалізації. *Економіка України*. 2020. № 3. С. 19—25. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.03.019>
5. Павловський М. Національні інтереси. *Економічна енциклопедія*. У 3 т. Т. 2. Відп. ред. С.В. Мочерний. Київ, Видавничий центр «Академія», 2001. 848 с. С. 544—546.
6. Горбач Л.М., Плотніков О.В. Глобалізація: світова економіка та українські реалії. Моногр. Київ, Видавничий дім «Кондор», 2020. 224 с.

Надійшла 03.10.2022

Прорецензована 20.10.2022

Доопрацьована 25.10.2022

Підписана до друку 08.11.2022

REFERENCES

1. Piliaiev I. Transformation of globalization processes in the context of the consequences of full-scale Russian invasion of Ukraine. *Economy of Ukraine*, 2022, No. 7, pp. 3-20. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.07.003> [in Ukrainian].
2. Korablin S.O. Ukraine: the financial dimension of the war. *Visnyk of the NAS of Ukraine*, 2022, No. 7, pp. 39-41 [in Ukrainian].
3. Kindzerskyi Yu. Postwar recovery of Ukraine's industry: challenges and features of policy. *Economic Analysis*, 2022, Vol. 32, No. 2, pp. 101-117 [in Ukrainian].
4. Plotnikov O. Development of contradictions between the G7 countries in the context of financial globalization. *Economy of Ukraine*, 2020, No. 3, pp. 19-25. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.03.019> [in Ukrainian].
5. Pavlovskiy M. National interests. In: *Economic Encyclopedia*. In 3 vols. Vol. 2. S.V. Mochernyi (Ed.). Kyiv, 2001, pp. 544-546 [in Ukrainian].
6. Horbach L.M., Plotnikov O.V. Globalization: world economy and Ukrainian realities. Kyiv, 2020 [in Ukrainian].

Received on October 3, 2022

Reviewed on October 20, 2022

Revised on October 25, 2022

Signed for printing on November 8, 2022

Oleksiy Plotnikov, Dr. Sci. (Econ.), Prof.,
Honored Economist of Ukraine,
Leading Research Fellow of the Sector of International Financial Research
Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine
26, Panasa Myrnoho St., Kyiv, 01011, Ukraine

POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE
IN THE CONTEXT OF FRAGMENTATION
OF THE WORLD ECONOMY

The question of current world development is studied with regard to Russia's military aggression against Ukraine. Global fragmentation trends are characterized in contrast to previous globalization trends. Globalization processes continue to exist in the world, but under the regional and country restraints. On the eve of the 2020s, world economic thought already debated the prospects for development in the conditions of so-called slowbalization (slow globalization). An active use of sanctions regime defines certain countries not only as unfavorable for economic activity, but also as virtually excluded from the globalization process. There are real shifts of economic power centers. Nowadays, theoretical and practical fragmentation is being increasingly discussed. In fact, the world is undergoing increasing economic fragmentation, which acts as a counterweight to traditional globalization processes. Fragmentation is one of the significant consequences of Russia's armed aggression against Ukraine and has the potential to cause the division of the world into geopolitical blocs with their own technical standards, reserve currencies and payment systems.

It is determined that post-war reconstruction of Ukraine will take place in the conditions of fragmentation of the world economy and will be carried out according to relevant parameters. Ukraine will continue to depend on external sources of funding and material aid. In this context, it is extremely important to preserve the external priorities of country's development, first of all, the acquisition of full membership in the European Union. It is also important to understand the role of the state in economic life in wartime and during post-war reconstruction. In addition, maximum correctness in relations with foreign partners should be unquestionable, in particular, in estimating Ukraine's needs for financing the reconstruction process, given the differences in attitude to corruption problems in Ukraine and Western countries.

Keywords: *globalization; economy of Ukraine; fragmentation of world economy; post-war recovery of Ukraine.*